JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Jakonen, Mikko

Title: Minkä arvoista on ylin opetus?

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Jakonen & Acatiimi, 2018.

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Jakonen, M. (2018). Minkä arvoista on ylin opetus?. Acatiimi, 20(5), 20.
http://www.acatiimi.fi/5_2018/5.php

Acatiimi
PROFESSORIEN, TIETEENTEKIJÖIDEN JA YLIOPISTOJEN OPETUSALAN LEHTI

KOLUMNI MIKKO JAKONEN

Minkä arvoista on ylin opetus?

Yliopistojen laissa säädetty tehtävä on ”antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta”. Yliopistojen opetuksesta vastaavat tutkijat, joita tiedeyhteisö pitää pätevinä työhönsä niin koulutuksen kuin tutkimusnäyttöjen perusteella. Opetusta antavan henkilökunnan pätevyysvaatimuksissa on alettu korostaa myös pedagogista koulutusta sekä hankittua opetus- ja ohjauskokemusta. Virallisesti opetuksen korkea arvostus on siis yliopistojen ja akateemisen yhteisön hyväksymä linja. Tieteen korkean tason, kehittymisen ja kommunikoinnin niin opiskelijoille kuin yhteiskuntaan ymmärretään vaativan osaavaa opetusta ja ohjausta.

Käytännössä yliopisto-opetuksen arvostus on kriisissä, ja kriisin aiheuttaja on tiedeyhteisö itse. Asia tulee konkreettisesti esiin rekrytointikäytännöissä. Jokaiseen opetuspainotteiseen tehtävänhakuun yliopistonopettajasta professoriin vaaditaan opetus- ja ohjauskokemuksesta kertova opetusportfolio sekä opetusnäyte. Käytännössä rekrytoinnit sanelee kansainvälisten artikkeleiden määrä JUFO- luokitetuin laatukertoimin. Opetustehtävään rekrytoiduksi tuleminen edellyttää myös paksua lompakkoa eli toistuvaa pärjäämistä huippukilpailuilla tutkimuksen rahoitusmarkkinoilla, joilla sattuma näyttelee osaamisen lisäksi toista pääroolia.

Pedagoginen koulutus ja opetuskokemus ovat rekrytoinneissa tyhjiä kirjaimia, sillä niitä ei mitata millään tavalla. Ohjatut opinnäytteet kandintöistä väitöskirjoihin eivät nekään paina mitään. Yhteiskunnallinen vuorovaikutus, kokemus yliopistohallinnosta, opetuksen kehittäminen tai aktiivisuus akateemisessa yhteisössä ei ole mitattavaa, ja siksi se on nollatoimintaa. Opetusnäytteen arvosanaa voidaan käyttää arvioinnissa – jos halutaan.

Valinta opetuspainotteisiin tehtäviin vaatii siis paradoksaalisesti mahdollisuutta keskittyä vuosikausia yksinomaan tutkimukseen ja oikeanlaiseen julkaisemiseen. Tutkimuksessa raha on aikaa. Tutkimusmenestys syntyy pääasiassa käytössä olevasta aikaresurssista. Tämä logiikka ruokkii opetuksen laiminlyöntiä. Rahoitetuille tutkijoille ei kerry opetus- ja ohjauskokemusta, sillä rahoittajat syystäkin kieltävät sen. Ne, jotka eivät saa vuosien rahoituksia, työskentelevät useimmiten määräaikaisissa opetuspainotteisissa tehtävissä huolehtien perustutkinto- opetuksesta, opinnäytteiden valmistumisesta sekä hallinnosta. Myös heille opetukseen ja ohjaukseen panostaminen on epärationaalinen valinta: tutkimus vaatii aikaa ja se on otettava jostain pois. Vain keskittyminen laajaan ja laadukkaaseen julkaisemiseen voi mahdollistaa vakituisen tai seuraavan uraportaan tehtävän sekä aidon kilpailuaseman tulevaisuuden rahoituksesta.

Vallitsevat rekrytointikäytänteet ovat jo vahingoittaneet yliopistoyhteisöä. Etenkin määräaikaisissa opetustehtävissä toimiville se aiheuttaa vakavaa motivaation puutetta, sillä opetus ja ohjaus ovat riski omalle tulevaisuudelle. Yleisesti opetuksen heikko arvostus vähentää opetukseen panostettua aikaa ja ajattelua, mikä näkyy esimerkiksi opinnäytetöiden viivästymisessä. Siksi opetuksesta vastaavien tutkijoiden jakautuminen kahden kerroksen väkeen, urallaan eteneviin ”huippuihin” ja akateemiseen prekariaattiin ei palvele tieteen kehitystä ja yliopiston yleistä tehtävää.

Opetuksen arvon nostamiseen ei tarvita vippaskonsteja. Riittää, kun opetus- ja ohjauskokemus otetaan asianmukaisesti pisteytettynä huomioon rekrytoinneissa. Yksi ratkaisu on vaatia opetuspainotteisilla uraportailla etenemiseen kokemusta edellisen portaan käytännön työstä. Näin esimerkiksi yliopistonlehtorin tehtävään voitaisiin valita vain henkilö, jolla on pedagoginen pätevyys ja vähintään kahden vuoden opetuskokemus yliopistosta.

2020-luvun kynnyksellä tiedeyhteisön on kysyttävä itseltään — ei opiskelijoilta, hallinnolta tai opetusministeriöltä — onko ylin opetus meille minkään arvoista ja kuinka täytämme tuon lain kirjaimen. Jos opetus on meille tärkeää, on toimintatapojamme arvioitava pikaisesti uudelleen.

Mikko Jakonen
YTT, Dosentti, Kulttuuripolitiikan lehtori (ma.), Jyväskylän yliopisto

Painetussa lehdessä sivu 20

Etusivulle »

Sisällysluetteloon »

Tulosta »